
FOLKETINGET

Europaudvalget EU-konsulenten

Til: Europaudvalget, Arbejdsmarkedsudvalget

Dato: 18. december 2007

EF-Domstolen: Svensk kollektiv blokade er i strid med den fri bevægelighed

EF-Domstolen har den 18. december 2007 afsagt dom i den såkaldte Laval-sag, som udstikker grænserne mellem retten til kollektive kampskridt og den fri bevægelighed for tjenesteydelser¹. Dommen falder kun en uge efter en EF-dom i en lignende sag², hvor Domstolen principielt fastslog, at kollektive kampskridt kunne udgøre en legitim begrænsning af den fri bevægelighed.

Også dommen i Laval-sagen har været ventet med spænding navnlig i de nordiske lande, der hylder den såkaldte "skandinaviske arbejdsmarkedsmodel", hvor arbejdsmarkedets parter forhandler sig frem til arbejds- og ansættelsesvilkår uden indblanding fra lovgiver.

Domstolen konkluderer i det væsentligste:

- at EF-traktatens artikel 49 (om fri bevægelighed for tjenesteydelser) samt udstationeringsdirektivet er til hinder for, at fagforeninger i et EU-land, i hvilket mindstelønnen ikke er fastsat ved lovgivning eller ved generelle kollektive overenskomster, gennem blokader forsøger at få tjenesteydere fra andre EU-lande til at indlede forhandlinger om lønvilkår samt acceptere kollektive overenskomster, som fastsætter mere fordelagtige betingelser end dem, der følger af landets lovgivning.
- at artikel 49 EF og 50 EF er til hinder for et EU-lands forbud mod, at fagforeninger iværksætter blokader for at få ophævet en kollektiv overenskomst indgået mellem andre parter, når dette forbud er betinget af, at der er tale om arbejds- og ansættelsesvilkår, som den nationale lov finder direkte anvendelse på.

---

¹ Sag C-431/05.

² Sag C-438/05, se EU-note E 11.

Dommen er overraskende for så vidt som den ikke følger generaladvokatens udtalelse fuldt ud. Generaladvokatens udtalelse i sagen er behandlet i EU-note E 60.

Sagens baggrund

I 2004 skulle det lettiske firma Laval un Partneri Ltd. (Laval) udføre et byggeri på en skole i den svenske by Vaxholm. Laval ansatte lettiske bygningsarbejdere, som ikke blev omfattet af en kollektiv svensk overenskomst. På den baggrund indledte Svenska Byggnadsarbetareförbundet og Svenske Elektrikerförbundet en blokade af arbejdspladsen.

Laval anlagde sagen ved den svenske arbejdsret med det formål at få blokaden erklæret ulovlig og krævede samtidigt erstatning fra de to involverede svenske fagforeninger. Den svenske arbejdsret anmodede derfor EF-Domstolen om en præjudiciel afgørelse i sagen.

Domstolen skulle således tage stilling til, hvorvidt det kan kræves af en serviceudbyder fra et andet medlemsland, at denne skal følge regler, som kun eksisterer i kollektive overenskomster og ikke er fastsat ved national lovgivning i værtslandet.

Domstolens præmisser

Direktiv 96/71 om udstationering af arbejdstagere

Domstolen indleder med at konstatere, at Sverige ikke har gjort brug af muligheden efter direktiv 96/71 om udstationering af arbejdstagere som led i udveksling af tjenesteydelser³ for at fastsætte en mindsteløn, men derimod har overladt det til arbejdsmarkedets parter ved hjælp af kollektive forhandlinger at fastsætte den løn, som de indenlandske virksomheder skal betale deres arbejdstagere. En sådan ordning indebærer, hvad angår byggevirksomheder, en forhandling fra sag til sag på arbejdspladsen under hensyn til de pågældende arbejdstageres kvalifikationer og arbejdsopgaver.

På den baggrund fastslår Domstolen, at det ikke er muligt for værtsmedlemsstaten:

"... at betinge gennemførelsen af levering af tjenesteydelser på sit område af overholdelsen af arbejds- og ansættelsesvilkår, der går videre end de ufravigelige regler om minimumsbeskyttelse. For så vidt angår de områder, der er nævnt i artikel 3, stk. 1, første afsnit, litra a)-g), i direktiv 96/71, fastlægger direktivet nemlig udtrykkeligt den grad af beskyttelse, som værtsmedlemsstaten kan kræve iagttaget af virksomheder, der har hjemsted i en anden medlemsstat, i forhold til

---

³ Europa-Parlamentet og Rådets direktiv 96/71/EF af 16. december 1996 om udstationering af arbejdstagere som led i udveksling af tjenesteydelser (EFT 1997 L 18, s. 1).

deres arbejdstagere, der er udstationeret på denne værtsmedlemsstats område.” (præmis 80)

Udgør kollektive kampskridt en restriktion for den fri bevægelighed?

I lighed med, hvad Domstolen fastslog i den nyligt afsagte dom i Viking-Line sagen⁴, går Domstolen over til at vurdere, om kollektive kampskridt udgør en hindring for den fri bevægelighed for tjenesteydelser efter EF-traktatens artikel 49.

Indledningsvis fastslår Domstolen:

”Retten til at iværksætte kollektive kampskridt skal [...] anerkendes som en grundlæggende rettighed, der er en integrerende del af de generelle fællesskabsretlige principper, som Domstolen skal sikre overholdelsen af, men det gælder dog ikke desto mindre, at udøvelsen af denne ret kan undergives visse begrænsninger. Som det nemlig bekræftes i artikel 28 i Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder, er disse rettigheder sikret i overensstemmelse med fællesskabslovgivningen og national lovgivning og praksis.” (præmis 91)

I den konkrete sag fastslår Domstolen, at fagforeningernes ret til at iværksætte kollektive kampskridt kan gøre det mindre tiltrækkende og endog vanskeligere for virksomheder at udføre byggearbejder på svensk område. Af denne grund udgør de en restriktion for den frie udveksling af tjenesteydelser.

Foreligger der en gyldig restriktion i den fri bevægelighed?

Domstolen har gennem årene etableret en fast retspraksis, hvorefter medlemsstaternes restriktioner i den fri bevægelighed alligevel skal anses for at være i overensstemmelse med EU-retten, såfremt:

1. de er begrundet i tvingende almene hensyn
2. restriktionerne er proportionale, dvs. at de er egnet til at sikre opfyldelsen af de mål, de forfølger og ikke går videre end, hvad der er nødvendigt for at nå det.

Forfølger de kollektive kampskridt et legitimt mål?

Domstolen anfører i den forbindelse, at:

”... retten til at iværksætte kollektive kampskridt, der har til formål at beskytte arbejdstagere i værtsmedlemsstaten mod en eventuel social dumping, kan udgøre et tvingende alment hensyn som omhandlet i Domstolens praksis, der i princippet kan begrunde en restriktion for en af de ved traktaten garanterede grundlæggende friheder” (præmis 103)

---

⁴ Sag C-438/05, se EU-note E 11.

En blokade, der er iværksat af en fagforening i værtsmedlemsstaten, der har til formål at garantere arbejdstagere, der er udstationerede som led i grænseoverskridende levering af tjenesteydelser, arbejds- og ansættelsesvilkår på et bestemt niveau, er således i princippet omfattet af formålet om beskyttelse af arbejdstagere (præmis 107).

Dog anfører Domstolen, for så vidt angår de konkrete forpligtelser, som de svenske fagforeninger ønskede at få det lettiske selskab til at acceptere gennem de kollektive kampskridt, at:

”... den hindring, som disse kampskridt medfører [kan] ikke begrundes med henvisning til et sådant formål. [...] Arbejdsgiveren for arbejdstagere, der er udstationerede som led i grænseoverskridende levering af tjenesteydelser, [er] nemlig i kraft af den koordinering, der er sket ved direktiv 96/71, forpligtet til at iagttage en kerne af ufravigelige regler for minimumsbeskyttelse i værtsmedlemsstaten. (præmis 108).

Videre anfører Domstolen, at EU-retten ikke forbyder medlemsstaterne at pålægge virksomheder at overholde deres bestemmelser om mindsteløn ved hjælp af passende foranstaltninger. Herom anfører Domstolen dog:

”Kollektive kampskridt som dem, der er genstand for hovedsagen, kan imidlertid ikke begrundes med henvisning til det tvingende almene hensyn [om beskyttelse af arbejdstagere], når den lønforhandling, som de kollektive kampskridt har til formål at gennemføre i forhold til en virksomhed, der har hjemsted i en anden medlemsstat, indgår i en national kontekst, der er kendetegnet ved, at der ikke findes bestemmelser af nogen som helst art, der er tilstrækkeligt præcise og tilgængelige til, at det ikke i praksis gøres umuligt eller urimeligt vanskeligt for en sådan virksomhed at få klarhed over, hvilke forpligtelser den skal overholde med hensyn til mindstelønnen”. (præmis 110).

Domstolen fastslår således, at man i Sverige har undladt at fastsætte regler om mindsteløn, som er tilstrækkeligt klare til at kunne gøres gældende over for virksomheder fra andre EU-lande.

Foreligger der forskelsbehandling mellem indenlandske og udenlandske virksomheder?

Efter Domstolens faste retspraksis er det en forudsætning for at anerkende visse begrænsninger i den fri bevægelighed, at begrænsningerne udøves uden forskelsbehandling mellem indenlandske virksomheder og virksomheder i andre EU-lande.

I den forbindelse indeholder den svenske lov om medbestemmelse i arbejdslivet en bestemmelse, hvorefter der ikke skal skelnes mellem, om virksomheder, der udstationerer arbejdstagere i Sverige, allerede er bundet af overenskomster i den medlemsstat, hvor de har hjemsted. Sådanne virksomheder underkastes derimod samme behandling som indenlandske virksomheder, der ikke har tiltrådt nogen kollektiv overenskomst.

På den baggrund anfører Domstolen:

”... en national lovgivning som den, der er genstand for hovedsagen, som ikke tager hensyn til kollektive overenskomster, som virksomheder, der udstationerer arbejdstagere i Sverige, allerede er bundet af i den medlemsstat, hvor de har hjemsted, uanset overenskomsternes indhold, forskelsbehandler disse virksomheder, for så vidt som den underkaster dem samme behandling som indenlandske virksomheder, der ikke har tiltrådt en kollektiv overenskomst”. (præmis 116)

At der foreligger forskelsbehandling betyder efter fast praksis, at der gælder strengere krav for at anerkende begrænsninger i den frie bevægelighed, idet medlemsstaterne alene kan påberåbe sig de hensyn, der følger af EF-traktatens artikel 46, dvs. hensynene til offentlig orden, offentlig sikkerhed eller offentlig sundhed.

Derimod kan medlemsstaterne ikke påberåbe sig de yderligere beskyttelseshensyn, der er anerkendt i Domstolens retspraksis, og som forudsætter, at restriktionerne ikke medfører nogen forskelsbehandling.

Domstolen når derfor frem til, at de formål, der forfølges med den svenske lovgivning, ikke vedrører hensynet til den offentlige orden, den offentlige sikkerhed eller den offentlige sundhed, hvorfor sådanne restriktioner ikke kan begrundes.

./. Domstolens dom vedlægges.

Med venlig hilsen

Thomas Fich,
(Tlf. 3611)